

« تۈرك يۈردى » نىڭ بۇ سايىسىدا ۸ نىچى جلد
يېتەك ۹ نىچى جلد باشلىيور . آيونەلرى يېتەنلەر
بۇ نىسخەدىن سىكرە كۈندۈرلىكچىكدر: آيونەلرىنى
يېڭىلىتىلرىنى رجا ايدەرر .

تۈرك يۈردى

ناشرى : تۈرك يۈردى

مدىرى : آق چۈرە اوغلى يوسف

يىل ۱۳۳۱ سايى ۱۴ ۱۰ ايلول ۱۳۳۱ يىل ۵ جلد ۹ سايى ۹۲

اجراسنه وصنف ومعاشرينك تميينه والحاصل مدرسيه وطلبه علومه متعلق بالجله خصوصاتك حسن تسويه سنه دائر مذاكرات اجرا ومقررات اتخاذايد. جماعت دينيه هاند تشكيلاتدن بر قسمي ده اماملرايله خطيلردر. بو خصوصه هاند احكام، توجه درجات نظامنامه سيله تعين اولونمشدر. جماعت دينيه نك امواله هاند خصوصات امور وقفه دركه جامعلر، مدرسلر، تكايا كي تأسيسات دينيه نك اداره لري وقفلر سايه سنده تأمين اولونقمده در. حال حاضرده اوقاف نظارتى اوقاف شريفه سلطانيه دن بشقه قديمى نظارتى دارالسماده الشريفه آغالرينه هاند بولنان حرمين شريفين اوقافك وجهت توليتلري منفيخ اوله رق اداره لري نظارت اوقافه قلمش اولان اوقاف مضبوطه نك، دوعريدن طوغرىيه اداره لري متوليلرينه هاند اولوب انجق حسابلري نظارت اوقافك تحت تفتيش ونظارتنده جريان ايدن اوقاف ملحقه نك رؤيت حساباتى و برده مستننا اوقافك توليت توجهياتنك اجراسى كي امورى رؤيت ايتكمده در.

تورک دنياسنده

روسيه ده ساكن مسلمانلرك محله ومفتيك تشكيلاتى؛ بوتشكيلاتك اصلاحنه دائر آرزو وتشبثلر؛ يكي اورنبورغ مفتيسى.

اورنبورغ مفتيسى محمد يار ميرزانك وفات ايدمك، يرينه پترسبورغ آخوندى محمد صفا افنديك روس حكومتى طرفندن تعين ايديلش اولديغنى كچن سايمزك توركلك شوننده يازمش، و بو واقعه نك شمال توركلكنك روحانى وملى حياتى نقطه نظرند چوق حائز اهميت بولنديغنى ذكر ايتمشدك. بو كون روسيه ده ساكن مسلمانلرك محله ومفتيك تشكيلاتنه وبوتشكيلاتك اصلاح وتكميله دائر روسيه مسلمانلرك آرزو وتشبثلرينه ويكي اورنبورغ مفتيسنك شخصه متعلق معلومات مختصره ويرمك استيورز. لكن مفتيلكلرى احداث وتأسيس ايدن روس

قانون و نظام‌لریله مفتیلک‌لرک توسیع و اصلاحی ضمنتده طوبیلانان مسلمان قونفره‌لرینک ضبطنامه‌لری و بوبابده تنظیم اولونان لایحه‌لر الیوم‌المزده موجود اولمادیغی کبی تدارکی ده مشکل اولدیغندن ، صرف حافظه‌مزندن چیقارارق ویره‌جکمز معلومات بالطبع اکسیک و قصورلی اوله‌جقدر .

روسیه دولته تابع مسلمانلر - که قسم اعظمی تورکدر - بک محدود بعض امور قضائی دینیله امور دینی‌صرفده برنوع مختاریتی حائزدرلر : تولد، وفات، نکاح، طلاق، میراث، عبادت و مراسم دینی‌یه ریاست (اماملق) و بر درجه‌یه قدر تعلیم و تدریس (بالخاصه دینی اوکرتماک) ایشلری کندیلرینه بر اقلمشدر . بو وظیفه‌لری ایضا ایتک اوزره مسلمانلرک مؤذنلری ، اماملری ، خطیبلری ، معلملری ، مدرس‌لری ، آخوندلری ، قاضیلری ، مفتیلری وارددر . مسلمانلر ، بالفعل بر جامع اطرافنده بر محله تشکیل ایدرلر ؛ محله‌نک رئیس دینیسی امامدر ؛ مؤذن اوکا معاونتده بولنور . اماملرک اکثریسی خطیب ، بر چوغی مدرس اولدیغی کبی بعضلری ده آخوند عنواتی حائزدر . محله جامعلرندن چوغنک یاننده بر محله مکتبی ، بعضلرینک یاننده محله مکتبیله برابر بر مدرسه موجوددر . معلم (بعضاً مؤذنلر ، معلملک ایدر) مکتبک ، مدرس مدرسه‌نک استاد و مدیریدر . آخوند پایه‌سی ، ممتاز اولان اماملره ویریلور ؛ و بوکون صاحبه هیچ بر حق و وظیفه بخش ایتمین بر عنواندن عبارت قالمش کیدر .

روسیه مسلمانلرینک وجوده کتیردکاری بر قاج بیک محله‌دن قسم اعظمی اوچ مفتیلک و بر شیخ اسلاملق اداره‌سی آتته جمع ایدیلشدر ؛ فقط بونلردن خارج قالان ، یعنی مفتیلک‌لره شیخ الاسلاملک تحت اداره‌سنه یکمه‌ین محله‌لرده آزدکلدر . اوچ مفتیلک اهمیت‌لری اعتباریله شویله صرملیرلر : ۱) اورنبورغ مفتیلکی ، ۲) قافقاز مفتیلکی ، ۳) قریم مفتیلکی . - شیخ الاسلاملق قافقاز یاده‌در و اهل تشیع تشکیلات قضائی و دینی‌سنک اک یوکسک درجه‌سیدر . - قریم ، قافقازیا ، تورکستان و سغی ، قازاقستان و ماورای بحر حزرده غیری بوتون روسیه ممالک‌کنده بولونان مسلمانلرک یعنی وولغا حوضه‌سیله اوروپائی روسیه‌ده و سبیر یاده یا شایان شمال تورکارینک جمله‌سی اورنبورغ اداره روحانیه‌سنه

(مفتىلىكنه) باغليد رلر . قافقاز مفتىلىكى ، قافقاز يادەكى اهل اسلامك ، قريم مفتىلىكى ايسه قريم وليتوانىيادە بولونان مسلمانلرك امور دينه وقضائيه سيله اشتغال ايدر .

اورنبورغ مفتىلىكنك روسجه عنوان رسميسنك ترجمىسى « اورنبورغ اداره روحانيه محمدىيەسى » در . بو اداره روحانيه نك مؤسسە اساسىيەسى ، بر مفتى ايله اوچ قاضيدن عبارت بر مجلس تشكيل ايله ديكى جهنله قانوندە « مجلس روحانى » تەبىرى دە قوللانلقدە در . فقط اداره روحانيه بناسنك - كه اوقا شەرنده ، والى قوناغنك قارشىيەنندە بويوجك بر اودر - اوستندە عربجه حرفلرله « محكمه شرعيه اورنبورغيه » يازىلىشدر . مجلس روحانيك رئيسى مفتى حضرت واعضاسى قاضيلردر . ديكىر مفتىلكلرك تشكىلاتى دە قىريباً بوسورتله در . قاضيلرك عددى هيچ بريسندە دوردى تجاوز ايتيور ، ظنندەيم .

يوقارىدە مفتىلكلردن خارج اوله رق سايدىقمىز توركستان ، قزاقستان وماوراى بحر حزرده مسلمان محله لرىنى بربرينە باغلايوب طويلايان مفتىلك وشيخ الاسلاملق تشكىلاتى يوقدر .

روحانى اداره لرك وظيفه لرى تولد ، وفات ، نكاح ، طلاق وميراث ايشلرينك محله لرجه كورولمەسنە نظارت ايتك ؛ بو ايشلره متعلق وثيقه لرى طويلايوب تنظيم ايله مك ؛ بو ايشلردن تكون ايدوب دە محله اماملرى طرفدن حل اولونامايان مسئله لرى حل ايتك ؛ وموذن ، معلم ، امام ، خطيب و مدرس نامزدلرىنى امتحان ايدەرك ، قزانيرلرسە استحقاقلرىنى باشهادتنامە تصديق ايله مكدن عبارتدر . مكتب ومدرسە ايشلرى ايله اوقاف امورى مجالس روحانيه نك اداره سنە براقلمامشدر . حتى اسكيدن قريم اوقافنك اداره سى ، قريم مفتىلكنك ائندە ايكن بلاخرە نزاع اولونمشدر .

محله لر كندىلرينك موذنلرىنى ، اماملرىنى ، خطيبلىرىنى ، معلم ومدرسلىرىنى اتخاب ايدرلر ؛ اتخاب اولنە بيسلمك ايچون ، وظيفه سنە كسب لياقت ايتمش اولديغنه دائر مجلس روحانى طرفدن ويرىلىش شهادتنامە يى حاز اولمق شرطدر . اتخاب اولونان كيمسە ، ولايت واليسنك نظر تصويبنە عرض اولتور ؛ والى

بر نوع برات ایله تصدیق ایتمزسه ، انتخابک هیچ بر حکمی قالماز ؛ والی بر وظیفه دینه ، قضایه و یا تعلیمیه ایچون انتخاب اولونان ذاتی تصدیق و یا رد ایدرکن اونک علمنه و مسلکنه دائر اقتدارینی دکل ، روس حکومتک منافعی نقطه سندن ضابطه و سیاستجه ترکیه سنی نظر اعتباره آلور ؛ بوجهتله مأمورین روحانییه ، منتخب اولمقدن زیاده نصب و تعیین ایدیش کیدرلر . آخوندلر عنواتی مفتیلر بعض آمامله بر مکافات طرزنده ویریرلر ؛ بوکا خلقلر دخل و تأثیری پک آز اولدینی کبی اکثریا ، اقتدار علمی و تمیز حقیقی ده آرانماز .

مفتیلکی بالذات داخلیه نظری ایسته دیکی آدمله توجیه ایدر . ۱۹۰ نجی عصر میلادینک نصفنه قدر اورنبورغ مفتیلکی منتخب ایدی . قزان علماسی طوبلانوب ، ایچلرندن بر عالمی سچرلردی . و حکومت ده ، علی الاکثر بونی تصدیق ایدردی . غالباً ایکنجی آلکساندر زماننده بو انتخاب اصولی الفسا اولنوب ، طوغریدن طوغری به داخلیه ناظری طرفندن نصب ایدیلک قاعده سی قونیلدی . و اوزماندنبری اورنبورغ مفتیلکی مقامی اشغال ایدن ذوات دین علماسندن دکلدر . از جمله وفاتی خبر ویردیکمز محمدیار سلطانوف ، تورک و اسلام تربیه سی هیچ کورمه دن روس مکاتب عسکریه سنده اوقومش ، و ملازم نائیلکیله روس اردو سنده خدمت ایدرکن ، داخلیه ناظرینک امریله بردنبره بش آلتی میلیون مسلمانک ، برقچ بیسک علمای اسلامک دینی رئیس اولورمشدر !

متوفی محمدیار میرزانک بویوکسک مقامه اصعادینه دلالت ایدن ، قزاقده مسلمانلر علیه متشکل مسیونر جمعیتک اک عالم و اک فعال اعضاسندن پروفیسور ایلینسکی اولمشدر . وولغا حوضه سنده کی تورک اقوامی تنصرایتدیرمک یولنده پک چوق چالیشمش اولان بو مستشرق ، اوزمانلر سن سینود باش پروکورووری ، یعنی روسیه نک مذاهب ناظری اولوب چار اوزرنده فوق العاده نفوذی حازر بولونان بوبه دانوتسوفه یازدینی مشهور مکتوبلرنده ، اورنبورغ مفتیلکی مقامه نه جدی علمادن ، ونه ده اسبق مفتی سلیم کرای میرزا تفکیلوف کبی ناظرلری کندینه مساوی صایان بویوک اسلزا ده لردن بریسنک انتخاب اولنماه سنی ، اوفانک کوچوک زادگانی اراسندن حکومتک اکمکیله بویومش ، پاره سز و کوچوک رتبه لی

برېښنك تعين ايديله سنی توصیه ایتش ومطلوب شرائطی خاثر بر شخص اولق اوزرده طوبراخی آز، افراد عاقله سی جوق، بناءً علیه هرشی حکومتك لطفندن بکله یں ملازم تانی محمدیار سلطانوفی کوسترمشدی . داخلیه ناظری ، میوئر ایلینسکی نك کوستردیکی نامزدی در حال قبول وتعیین ده اصلاً تردد ایتمه مشدر . کندی ریاستی آلتنده احکام دینیہ وقضائیہ اجرا ایدم جك اولان مجلس روحانی اعضاسنی، یعنی قاضیلری، مفتی حضرتلری کندی دائرة روحانیه سی داخلنده بولونان علما آراسندن سچهرک داخلیه نظارتنه انہا ایدر . انہا اولونان ذوات داخلیه نظارتجه مقبول کوریلرسه تعین اولنورلر . مفتی، داخلیه نظارتنك آدمی اولدینی جهته، قاضیلکه انہا اولونانلرک ردی نادر الوقوعدر .

مؤذن، معلم، امام ومدرسلرک حیاتی قسماً محله، یعنی مسلمانلر تأمین ایدرلر، قسماً ده کندیلری زراعت تجارت، وصنعتله اشتغال ایدمک قزانیرلر: روس حکومتی بونلره معاش ویرمز . بناءً علیه هر نقدر والی نك براتیله وظیفه لری باشه کچرلرسه ده تأمین معیشتلری آنجق محله لری اهالیسنك آمال ومنافعنه خدمته ممکن اوله بیلدیکندن حکومت مأموری دکل ، خلق خادمی اولمیه مجبوردرلر، کرک مناسبات بشریه ده اساس اولان اقتصادی مناسباتك شمدی ایضاح ایتدیکمز طرزده اوله سندن، کرکسه بعض فکری ، مفکوره وی تأثیراتدن دولای شال تورکلکنده کی مؤذن، معلم، امام ومدرسلرک بویوک برا کثرتی ملتربنه جدی خدمت ایدن محترم ذاتلردر .

مفتی وقاضیلرک حکومت طرفندن تعین اولونمش آیلقلری واردر . خاطریمده قالدیفنه کوره اورنبورغ مفتیلکننك مقام معاشی سنوی تقریباً ۴۰۰ لیرادن عبارت ایکن متوفی مفتینك ضرورت شخصیه سی نظر اعتباره آینه رق اونك شخصيله قائم اولق اوزره ۷۰۰ لیرایه قدر جیقاریلشدی . قاضیلرک معاشی پک جزویدر: اگر حافظه م یا کلتیمیورسه سنوی ۱۴۰ لیرای تجاوز ایتمز . قاضیلرک آیلنی، حواج ضروریه سنی بيله تأمین کفایت ایتدیکندن ، امتحانه کلن نامزدلردن صدقه ویا هدیه قبول ایتدکلری روایت اولتور . بوروایتلر طوغری اولماسه بيله مسلمان اصحاب ثروتنك بعضلری طرفندن کندیلرینه یاردیمده بوللیدینی

محققدر . وبونک بویله اوله سی مجلس روحانینک ، بوسبوتون حکومت آلتده
اویانجاق اوله سنه مانع اولان اک جدی برعامل صایله بیلیر . حتی بالذات محمد
یار مفتی بیلله مسلمان اهل تروتک معاوتتدن بوسبوتون مستغنی اولاماش و
بو خصوص شمال تورکلکنه ایده بیلجهکی ضررلرک بردرجه تحدیدینه خدمت
ایتمشدر .

بیتمه دی

منقص

تورکلک شئونی

زات شاهانک لطف وامسانی . — خاقانز حضرتلری ، غازیلریمزک قهرمانلرین
تقدیر ایده رک ، قیشاق هدیه لر آماق ایچون بیک ایرا احسان بیورمشلردر .

هریت بایرامی . — ۲۷ آغستوسه مصادف اولان ، امتیازات اجنبیه و معاهدات
هتیقه تک القاسی سنه دوریه سی کوننده استانبولده ، ولایتده بوتون مملکتده بایرام ایدلش
و غایشلر یاییله رق ملی نظامرانده بولونلشدر .

شمال تورکلریمده . — روسیه دوماسینک ۲ آغستوس مذاکراتنده بوتون روسیه
مسلمانلری نامنه اداره کلام ایدن قافقاسیه مبعوثی جعفر بک اوزرن و شدتلی برنطق ایراد
ایده رک دیمشدرکه : « دولتک الیوم یاشامقده بولنوب حکومتی وظائف مهمه قارشوسنده
بولندیران و صلحک تأسیسی ایله تهدیدکار تهلیکه تک مدافعه سی امر ایدن جدی حادثه لر
رحماً حکومت ، اسلاملره و دیگر بالجله اجنبی قوملره قارشو دولتک استقبال و منامنه خلاف
برسیاست تعقیب ایتمکده درک ، بوسیاست اجنبی ملتک مپسندمه ککک علناً تعقیب و تطبیق
ایدلکده اولان قافقاسیه ده و ککک قافقاسیه تک آرقه طرفلرنده . بک بویوک ایزلر براتشدر .
صلح و مسالمت آرزوسندن بشقه هیچ بر آرزوده بولنمایان اسلاملر هله نده الحاقات بهانه سیله
هردرلو لایق اولمایان حرکتلر ارتکاب اولمقده ، اهالی ایسه مدافعه سز برحاله بولمقده در .
مسلمانلر آراسنده یاشایندن و مانندن امین اولان تک بر فرد یوقدر ، جبر و شدت ، یغما جیلق
و جنایت عادتاً حادثات عادیه حکمینه در . ار ککک ، سورو سورو مملکتلرندن چیقاریلقده
و حامیسز قالان قادیلر ، هرملری هتک ایدلکده ، یوز صویلری دولکده در . قورقودن
اهالی نلجه اوغراماش کبی بر حالددر . کویلر یغما ایدلکده ، یاقلمقده ، بیقلمقده ، ییچاره
مقصوم چوققلر آجلقدن تولمکده در . بو بابده هر نه قادار مقامات عالییه و قوای مرکزیه یه